

Einkarsöluleiðin.

Her í blaðnum hefur oftla verið tikið heitt til orða fyrri einkarsölu við olju, salti, kóli og koksí, lögtingsins töku af brunatrygginginni eins og aðrari socialisering av samfélagsins miðlum og framleiðslu á landi og sjógv. Heldur enn at taka undir við javnaðarmonnum og á henda hátt veita okkara lögtingi tann neyðturvuliga pening til at byggja og rokja land okkara, hava okkara «konservativu» afturbakslökkarnir, sambandið og sjálfstýrið spent totur í spenn imóti til verju fyrri hin «stóra» við tí vælsignaða ríka privata initiatívið ið nú við tí gjögnum öldir happaða og háðaða fiskimanni og arbeidara sum skottbjálva, rópa deyðaróp eftir hópín av milliónum frá tí almenna fyrri at bjarga lívinum.

Oftum hava okkara góðu móstoðumenn tikið til Ísland sum ræðibílt um, hvussu í vón og víti okkara tala er um lögtingsdrift og socialisering av samfélagsins miðlum. Tað er tí athugaligt at lesa fylgjandi grein av einum navufráttum Íslendi.

Monopoler og Statsdrift í Ísland.

Den bekendte socialdemokratiske Maksime, at Staten bør overtage al Bedrift har maaske mere end noget andet sat sit Præg paa den socialdemokratiske Bevægelse. Det er heller ikke saa underligt, thi selv om hele det socialdemokratiske Læresystem er ganske klart og lige til, saa er der faa af disse Punkter, der er saa let fattelige.

Det er ogsaa denne Maksime, der frem for den øvrige socialistiske Lære, er blevet et Stridens Æble mellem Socialister og de konservative borgerlige Partier, der under saa fine Titler som «det private Initiativ» og «personlig Frihed» har søgt at camouflere det typisk borgerlige Erhverv, der bestaar i som Mellemhandlere og paa anden lignende Maade at redde en Avance op af de kære Medborgeres Lommer, — en Fortjeneste, der ikke er berettiget af noget ærligt Arbejde, der er blevet ydet. Det er denne Fortjeneste, Kapitalisterne — Samfundets Parasiter — snyder Produkternes egentlige Fremstillere — den arbejdende Klasse — for. Og det er dette Snyderi som Socialismen vil afskaffe og den vil gennem Statens Overtagelse af Bedriften ad indirekte Vej lede Fortjeneste over i de rette Lommer i Form af ledende Skattebyrder og nedsatte Afgifter til Staten.

Det kan naturligvis ikke undre, at de kapitalistiske Dagdrivere finder sig i høj Grad forurettede, naar de skal trænges ud af dette «hæderlige Arbejde», som de gennem Ar-

ÚR SUÐUROY

hundreder har gjort i deres «Ansigt Sved», men det er ikke til at komme udenom. Det er derimod i høj Grad at forundre, at de borgerlige Partier paa den ene Side sætter sig haardnakket til Modværge, naar deres «hellige Ret» til den Slags Arbejde skal fratages dem, men paa den anden Side sætter sig enkelte Foretagenders Vedkommende ikke blot finder sig i, at de statsdrives, selvom det «private Initiativ» udmærket kunde komme til dér, men ligefrem betragter det som en logisk Selvfølgelighed. Her siges til Telegraf, Post og Jernbanedrift og andet lignende.

Der er ganske ufrugtbart at undersøge hvilke Motiver der ligger til Grund for disse Modsigelser, men det er nok at fastslaa, at de selvfølgelig foreligger, fordi de konservative Partier og deres Støtter har Fordel af det, og at disse Partier uden at blinke giver deres skønnest formulerede og nærmest forsvarede Principper en god Dag, hvis de tror at kunne tjene et Par Skilling derved.

I alle Lande har Socialdemokratiet med stor Energi søgt at bringe Statsdriftsprincippet til Sejr. Ingen Steds har man faaet det gennemført, men i forskellige Lande er det lykkedes at faa enkelte Bedriftsgrene overtaget af Staten, og næsten alle Steder er disse Forsøg faldet heldigt ud, Naar en enkelt Gang det modsatte har været Tilfældet, vil det altid enten kunne føre tilbage til saadanne Misgreb og Uregelmæssigheder, som den borgerlige Privatbedrift til Stadighed hjemsoeges af, uden at man fra borgerlig Side har noget at indvende derimod eller til en bevidst, planmæssig Sabotering af Foretagenderne fra borgerlig eller kommunistisk Side. Men naar Ulykken sker, saa er intet saa sikkert som at den borgerlige Presses faste Hylerkor falder ind med et Ramaskrig om, at nu var det fuldkomment bevisst at Statsdrift er ikke alene umulig, men det glade Vanvid. Hylerne glemmer at borgerlige Partier aldrig har syntes at se et Bevis for det private Initiativs Uholdbarhed i at et privat drevet Foretagende er ramlet over Ende, hvad der jo, ikke er sket saa sjældent og da ofte med betydelig Rabalder.

Færingernes Naboer og Frænder, Islænderne, hører til de Folk, der har gjort de videstgaaende Forsøg med Statsdrift, og det kan kun siges at Forsøgene som Helhed er faldet glimrende ud. Det behøves vel næppe at fremhæves, at det er ved Socialdemokratiets energiske, maaltbevidste Bestræbelser, at disse Forsøg er kommet i Stand. Det behøver lige saa

lidt at bemærkes, at de er gennemført mod de Konservatives mest kraftige Protester under Paaheraabelse af «den personlige Frihed». Forsøgene er lige fra Begyndelsen af blevet forfulgt af de utroligste Chikaner, men trods alt er det lykkedes, og det enda saa godt, at det er tvivlsomt om de Konservative tør indlæde sig paa at afskaffe de statsdrevne Monopoler, der nu bestaar, selvom de kom til Magten.

I sin Tid blev der oprettet et Monopol, der fungerede i nogle Aar til fuld Tilfredshed; det gav tilfredsstillende Overskud men alligevel saa de Konservative sit Snit en Gang, de havde Magten til at afskaffe det. Den Gang var der Penge i Kassen, men nu er der Ebbe, saa nu skulde de nok have vogtet sig. En Gang blev der ogsaa oprettet et Tobaksmonopol; det blev den nydeligste Indtægtskilde for Staten, men ikke desto mindre blev det i et ubevogtet Øjeblik afskaffet af de borgerlige Partier. Det kom de senere til at angre en Gang da Statskassen havde gennemgaaet en Afmagringskur og Monopoler blev genoprettet. Dette Monopol giver et vældigt Overskud til Fryd for Statens slunkne Lommer. Ligeledes er al Spiritushandel monopoliseret af Staten, og denne lille Handel giver i et net lille Overskud paa en halv Million Kroner, foruden at den indbringer en anden halv Million i Told. Saadan en Smule Million kan Statskassen jo godt tage. Statens Brandforsikring har ikke blot sparet Borgerne mange Penge, men den har indbragt Staten en kon Stilling ved sin Virksomhed.

Man ser saaledes at fire statsdrevne Foretagender er blevet drevne med udmærket Held. Der har aldrig været noget at indvende mod dem, og selv ond Vilje har her intet kunnet udrette. Det skulde man mene var tilstrækkeligt Bevis for at Statsdrift og Monopoler var, ikke alene gennemførlige, men gennemførlige med udmærket Held.

Men der er et Monopol, der gik mindre godt — ligefrem nederdragtig daarligt, og det endte en liden glørværdig Tilværelse med en Udenskund paa langi over en Million. Det var det islandske Sildemonopol, og selvfølgelig saa Statsdriftens Modstandere her det uigendrivelige — og foronksede — Bevis paa Statsdriftens fuldkomne Taabelighed. Hvorledes Kalamiteten var kommet i Stand, ragede dem ikke et Hak. De oversaa med deres skarpe Ørneblik at Foretagendet var blevet helt igennem dilettantisk ledet af nogen ikke videre nøjeregående, men aldeles uskikkede

Personer, og at det endda ikke var umuligt at den kommunistisk indstillede Ledelse kunde mistænkes for at have øvet Sabotage mod Virksomheden. Og de oversaa ligeledes, at Foretagendet bevisligt var levedygtigt, hvis det blot var blevet ledet paa forsvarlig Maade. Det gjorde altsammen ingenting, for fire vellykkede Foretagender beviste selvfølgelig ikke noget, medens et mislykket beviste alt.

De Erfaringer man i Island har med Statsdrift er, som man ser, af en saadan Art, at det kun kan virke opmuntrende paa det islandske Socialdemokrati til ogsaa i Fremtiden at arbejde for en Sag, der kan opvise saa glimrende Resultater. Og Resultaterne i Island maa selvfølgelig nødvendig virke opmuntrende paa vore Broderpartier andre Steder, og da ikke mindst paa Færoerne, hvor man har saa let ved at følge Sagens Udvikling paa Island.

Gudbr. Jónsson.

„Føroyatíðindis“ mentale Krise.

Lægen tagen Brillerne af — Diagnosen er stillet, Patienten lider af Idealiseringsdel. Stakkels „Føroyatíðindi“! Der er desværre ingen Tegn til Bedring, idet der er tiltraadt en Komplikation af Servalat- og Spejlsforgiftning. Dette ser uægtelig farligt ud, idet et Forlydende vil vide, at Komplikationen let kan udarte sig til kronisk Sindssyge. Jeg indrømmer, at jeg feler med Patienter. Man er da et Menneske med menneskelig Følelser — Finansplanen er jo vedtaget uden at Sindssygehospitalet er kommet med. — Skont man er klar over, at det er Feberfantasier, der plager, vil jeg dog ikke undlade at korrigere den Vildeste, Patienten er hildet i, nemlig at jeg ikke skaber mine Kugler selv. Jeg kan oplyse, at jeg virkelig giver mig saa god Tid imellem hver «Salve», at jeg i Pauserne finder Lejlighed til at støbe mine Kugler uden andres Medvirken. Maaske denne Oplysning beroliger Patienten, saa Haluationerne ikke igen leder ham forkert i Byen. Men hvor maa det dog have gjort ondt! I Feberheden ser han Ridderhøvdinge og Schultz-Idealisme nærne sig med draget Sverd. Et Isomslag vilde have gjort godt! Patienten fantasierer ogsaa om Isfanatisme, dog ikke uden med Rietsel. En for pludselig Afkøling med Is kunde ogsaa virke noget voldsomt. Det er maaske klogest at tilraade, at Skoene bliver trukket af, idet disse tydeligvis

har sin Del af Aarsagen til Ondet eftersom velituerede Skomagerfamilier synes at spille en fremtrædende Rolle i Febervildelsen — det er jo en hegevidenskabelig Kendsgerning, at Febervildsens Ytringsformer refererer sig til de konkrete beslegtede Hændelser i Dagliglivet, der paa en eller anden Maade har irriteret eller vakt Ubehag.

Der er som antydnet, alle Tegn paa en mental Krise i „Føroyatíðindi“. Men vi vil haabe, at det maa lykkes at kurere Patienten, saa han faar sin fulde Fornuft igen — ellers er det at ønske, at en i dette Tilfælde mildere Skæbne maa forbarme sig over den ulykkelige og gøre Pinen kort og skænke ham den evige Ro. Savnet vilde være til at bære.

Jeg hyder Farvel og ønsker god Bedring, eller hvis alt Haab er slukket, et smertefrit Endeligt.

O. M. Schultz.

Akvegir.

Eftir tí ið blóðini siga frá, skal stundinur veitast til ymskjar akvegir hesi fimm árinu, ið sáttmálin millum lögtingið og ríkisstjórnina er zellaður at vera. I «Tingakrossi» les eg nú ein dagin nokur orð akvegnu viðvíkjandi, sum gjordi at eg foldi tað sum eina skylda at skriva nokur orð — ikki tí — eg havi fleiri ferðir fyrr hugsað um tað sama; men nú vil eg gera álvara av tí. «Hovedvejene projekteres af Vandbygningsvæsenets ledende Ingeniører i Thorshavn, der tillige fører Tilsynet med Udførelsen af samtlige Vejanlæg.» Hetta er mikíð gott, alt samalt — á pappírnum væl at merkja; men í royndum er tað soleiðis, at «Ingeniørurin, sum «fører Tilsynet med Udførelsen af Vejene», kemur eina ferð um mánaðin, og «en Gang er ingen Gang», siga Danir. Hvar hetta orðatakið hóskar, ella hvar tað ikki hóskar, veit eg ikki so gjølla; men at tað í hesum fori hóskar, er tíverri prýgva fleiri ferðir.

Eg vil ikki greiða hetta mál meir út í æsir; men sum eg segði í áðni, so feli eg tað sum eina skylda at peika á hesi viðurskiifti; tí hetta er ein landsak — og tað við líti. Eg vóni, at teir heiðraðu lögtingsmenn ikki taka mær tað illa upp, at eg biði teir hugsa um hesi viðurskiifti næstu ferð, tá stundinur verður veittur til akveg.

J. H. Danbjørg.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyrri Suðuroyar síðuna: M. DAM

„Okkara“ TOILETSEBER er drøje, billige, og har den Parfume, som De synes om.

Hvorfor gaa over Aaen efter Vand — hvorfor bruge udenlandske Sæber, naar De kan faa færøske, som er bedre og billigere, fra Fabriken „OKKARA“